

Lähtettäjä:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi

Vastaanottaja:

Helsingin kaupunki, kirjaamo,
kaupunkiympäristön toimiala
PL 10, 00099 Helsingin kaupunki
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Mielipide Viikinrannan–Lahdenväylän osayleiskaavaluonnoksesta (diaarinumero HEL 2021-011524)

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry:n (rek.nro 116.353, 4350 jäsentä loppuvuonna 2023) tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä-Uudellamaalla).

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry on perehtynyt Viikinrannan–Lahdenväylän osayleiskaavaluonnokseen sekä muuhun aineistoon ja lausuu mielipiteenään seuraavaa.

Yleistä

Osayleiskaavoituksen tarkoituksena on kantakaupunkirakenteen laajentaminen Lahdenväylän suuntaisesti ja suunnitteilla olevaan Viikki–Malmi-pikaraitiotieyhteyteen tukeutuen siten, että Viikinrannan, Viikinkallion ja Säynäslahden alueelle Viikintien varteen suunnitellaan mm. julkisia palveluja, työpaikka-alueita, keskustatoimintoja ja uutta asuinrakentamista noin 7000 asukkaalle. Lakisääteisen Natura-arvioinnin tarpeen tunnistamisen ja Vanhankaupunginlahden lintuveden Natura 2000 -alueen luontoarvojen kannalta välttämättömien suojavyöhykkeiden osalta nyt nähtävillä ollut kaavaluonnos selvityksineen ja muine aineistoineen on pääosin selkeä parannus alueen aikaisempiin suunnitelmiin nähden. Erityisen tärkeää sekä Vanhankaupunginlahden linnustoarvojen että alueen viheryhteyksien turvaamiseksi on Pornaistenniemen suojelemattomien alueiden ja Säynäslahden rantametsän säilyttäminen luonnontilaisina sekä niiden muodostamien suojavyöhykkeiden vahvistaminen. Myös vanhan puhdistamon alueelta kohti Vanhankaupunginselkää kulkeva Pornaistenniemenoja tulee säilyttää, ja alueen jatkosuunnittelussa ojan kunnostusta ja luonnonmukaistamista olisi syytä pohtia. Kaavaselostuksessa ojanvarteen esitetyt yksittäisiä laiturimaisia rakenteita pidämme häiriöille alttiin linnuston kannalta huonona vaihtoehtona, ja esitämme näistä rakenteista luopumista.

Alueen maankäytön suurimmat linnustolliset haasteet liittyvät osittain edelleen suojavyöhykkeiden riittävyyteen ja muilta osin virkistyskäytön ohjaamiseen.

Natura-arvioinnista

Sekä rakentamisen että muun maankäytön mittakaavan ja lisääntyvän virkistyskäytön vaikutukset Natura-alueen linnustoarvoihin tulee arvioida kattavasti. Riittävien suojavyöhykkeiden ja lieventämistoimien avulla alueen kaavoituksella on mahdollista myös lisätä linnuston monimuotoisuutta, ja tämä tulee vastaavasti huomioida Natura-arvioinnin yhteydessä. Konkreettisesti tämä tarkoittaa vaikutusten arviointia mm. lämpenevän ilmaston myötä eteläiseen Suomeen levittäytyvän pussitiaisen elinoloihin alueella. Pussitiainen on Vanhankaupunginlahden lintuveden suojeluperustainen laji, jolle Säynäslahden rantametsän koivikot ja Pornaistenniemenojan alue ovat tärkeää potentiaalista elinympäristöä. Muita kaavoitettavan alueen ja vaikutusalueen huomionarvoisia suojeluperustaisia lajeja ovat mm. rantakanat (liejukana, luhtahuitti, pikkuhuitti) ja rastaskerttunen.

Pornaistenniemen alue

Pornaistenniemeen ei osoiteta merkittävää lisärakentamista korkeimman hallinto-oikeuden kumottua päätöksessään KHO:2018:151 yleiskaavassa 2016 alueelle suunnitellut kantakaupunkialueet. Osayleiskaavoituksen merkittävät Pornaistenniemen arvokkaalle lintualueelle kohdistuvat vaikutukset muodostuvat virkistyskäytön kasvun aiheuttamasta häiriöstä, ja kulunohjauksen merkitys etenkin linnustolle tärkeän ja kulumiselle alttiin tervaleppälehdon alueella korostuu. Tämä on tunnistettu kaava-aineistossa asianmukaisesti, eikä uusia virkistysreittejä ole osoitettu suojelualueelle. Suojelualueen ulkopuolisten rakentamattomien metsä- ja niittyalueiden säästäminen tukee osaltaan suojelualueen linnusto- ja luontoarvojen turvaamista. Alueella on tärkeä säilyttää metsittyneiden osien ohella sekä avoimia että puoliavoimia niitty-ympäristöjä.

Pornaistenniemen suuntaan kohdistuvaa virkistyskäyttöpainetta voidaan nähdäksemme osittain helpottaa kehittämällä alueelta pohjoiseen Vantaanjoen varteen suuntautuvia virkistysreittejä.

Säynäslahden alue

Osayleiskaavaluonnos osoittaa Säynäslahteen nykyisen jäteaseman alueelle uutta asuinrakentamista, uutta koulua ja päiväkotia näihin liittyvine pysäköinti-, urheilu- ja virkistysalueineen sekä nykyistä pienimuotoisempaa jäteasematoimintaa alueen luoteiskulmaan. Nykyisen jäteaseman toiminta on aiheuttanut Vanhankaupunginlahden suojeluperustaisiin arvoihin ja useaan uhanalaiseen lintulajiin kohdistunutta pitkäaikaista luontovahinkoa, ja Tringan asiasta jättämä vireillepanopyyntö on käsittelyssä Uudenmaan ELY-keskuksessa. Nykytilanteeseen verrattuna kaavassa esitetty maankäytön muutos lienee siis linnuston kannalta jossain määrin myönteinen, mutta Säynäslahden alueen kaavoituksessa tulee huomioida etenkin riittäviin suojavyöhykkeisiin ja virkistysreitteihin liittyviä seikkoja.

Kaavaselostuksessa (kuva 3, s. 22) Säynäslahden alueelle esitetään uusia virkistysreittejä, jotka kulkevat osittain Natura-alueella nykyisen jäteaseman alueen itä- ja pohjoisreunaa myötäillen. Korostamme, että Natura-alueelle ei tule lainkaan rakentaa uusia virkistysreittejä. Kyseinen alue on vaikeakulkuista ja kosteaa tervaleppäluhtaa, jolla sekä pesii että säännöllisesti tavataan useita häiriöherkkiä, harvalukuisia ja uhanalaisia lintulajeja. Tällaisia lajeja ovat esimerkiksi valkoselkä- ja pikkutikka, luhtakerttunen, luhtakana, satakieli ja leppälintu. Alueelle rakennettava virkistysreitti lisäisi merkittävästi ihmisten ja esimerkiksi ulkoilevien koirien

aiheuttamaa häiriövaikutusta ja heikentäisi alueen merkitystä etenkin ihmistoimintaa vähemmän sietäville lintulajeille. Huomautamme tässä yhteydessä, että sama koskee myös osayleiskaava-alueeseen kuulumattomalle osalle suunniteltua uutta virkistysreittiä jäteaseman alueen koillisreunasta tervaleppäluhdan halki kohti Keski-Viikin peltoja (kuva 3, s. 22).

Häiriövaikutuksen vähentämiseksi nykyisen jäteaseman tontille kaavoitettava Säynäslahden alue on myös syytä suojata esimerkiksi aidoilla koko tervaleppäluhdan vastaisen alueen osalta. Tämä on tarpeen siksi, että mm. karkailevat koirat eivät pääse vapaasti kulkemaan luhdalla. Puustoinen suojavyöhyke auttaa myös osaltaan vähentämään tervaleppäluhtaan kohdistuvaa häiriövaikutusta. Sekä tervaleppäluhdan että jäteaseman eteläpuolisen Säynäslahden luontoarvojen turvaamiseksi esitämme, että jäteaseman kaakkoisosaa kehitetään viher- ja kosteikkoalueena, ja että asuinrakentamista näiltä osin supistetaan.

Nykyisen jäteaseman aiheuttama luontovahinko on aiheutunut aseman ylläpitämästä suuresta, alueella pesimättömien varisten joukosta. Tällaiset suuret pesimättömien varisten joukot aiheuttavat suojelualueen yhteydessä merkittävän uhan etenkin avomaan lintujen ja vesilintujen pesinnälle, ja tämä tulee ottaa huomioon osayleiskaava-alueen muun rakentamisen suunnittelussa. Varismäärä alueella tulee todennäköisesti kokonaisuudessaan vähenemään jäteaseman toiminnan muuttumisen ja toimintojen siirtymisen myötä, mutta jos avoin ja niukkakasvinen elinympäristö lisääntyy Viikinrannan alueella tai mikäli rakentamisesta ja virkistyskäytöstä aiheutuva häirintä karkottaa kilpailevia lajeja (ks. Koskimies 2023, s. 17), voi alueella pesimättömien varisten määrä vastaavasti jossain määrin lisääntyä Pornaistenniemen ja Säynäslahden alueella.

Hulevesiasiat

Eräs Vanhankaupunginlahden kansainvälisesti merkittävän kosteikkoalueen linnustoarvoja eniten heikentävistä tekijöistä on ulkoisen kuormituksen aiheuttama alueiden umpeenkasvu ja veden laadun heikkeneminen. Kuten kaavaselostuksessa on asianmukaisesti huomioitu, on Vanhankaupunginlahden ekologinen tila välttävä ja Vantaanjoen ekologinen tila vastaavasti tyydyttävä. Hulevesien hallintaan ja määrälliseen kuormaan liittyvät seikat tulee selvittää suunnittelun jatkuessa ja esittää riittävän perinpohjaisesti kaavaehdotusvaiheessa.

Lintuturvallinen rakentaminen

Kiitämme Helsingin kaupungin nykyistä käytäntöä lintutörmäysten vähentämiseksi kaavamääräysten kautta kaavoituksen yhteydessä. Kuvioitujen lasipintojen kaltaisten lintuturvallisten rakentamisratkaisuiden ohella Viikinrannan osayleiskaava-alueella on oivallinen tilaisuus edistää esimerkiksi erittäin uhanalaisten varpusen ja tervapääskyn elinoloja ja pesimämahdollisuuksia lisäämällä kaavoituksen myöhemmässä vaiheessa yleinen kaavamääräys näille lajeille sopivien pesäpaikkojen lisäämisestä niin rakennusten kuin muun ympäristön yhteyteen. Osayleiskaavaluonnoksen yleistä kaavamääräystä ”alueella edistetään linnuston elinolosuhteita ja ehkäistään lintujen törmäyskuolemia” voidaan täydentää lisäämällä määräykseen maininta tällaisista elinolosuhteista edistävistä keinoista.

Helsingissä 7.5.2024

Aleksi Mikola

Puheenjohtaja

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —

Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Lähteet

Koskimies, P., Viikinrannan–Lahdenväylän osayleiskaava: Maankäytön muutosten vaikutus linnustoon. Faunatican raportteja 2023.